

طراحی الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجوی معلمان در

توسعه رشته آموزش علوم اجتماعی

صدیقه سلمان پور^۱، دکتر جهانگیر یاری حاج عطالو^۲

دکتر حسین بقایی^۳، دکتر صادق ملکی آوارسین^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۹/۲۷

تاریخ وصول: ۱۴۰۱/۲/۴

چکیده:

هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی طراحی الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجوی معلمان در توسعه رشته آموزش علوم اجتماعی بود. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجرا کیفی بود. جامعه آماری شامل اساتید و نخبگان رشته جامعه‌شناسی و رشته برنامه‌ریزی درسی و اساتید دانشگاه فرهنگیان بودند که ۱۷ نفر با روش نمونه‌گیری هدفمند و بر اساس قاعده اشباع نظری به‌عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. از مصاحبه نیمه ساختار یافته برای گردآوری داده‌ها استفاده شد. داده‌های بدست آمده از مصاحبه‌ها با استفاده از ابزار MAXQDA و روش کدگذاری تجزیه و تحلیل شد. بعد از کدگذاری، مدل مناسب برای برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجوی معلمان دانشگاه فرهنگیان در درس مطالعات اجتماعی طراحی شد. اعتبار یافته‌ها از دو طریق حاصل شد. ابتدا کل فرایند کدگذاری در اختیار ۳ مشارکت‌کننده در پژوهش و ۳ خبره مجرب در حوزه کار کیفی بیرون از پژوهش داده شد و از آنان خواسته شد که دیدگاه‌ها و نظرات خود را بیان کنند که در برخی موارد اصلاحاتی صورت گرفت. همچنین برای پایایی نتایج از ۲ همکار با سابقه خواسته شد که به‌صورت تصادفی ۳ مصاحبه را از اول کدگذاری کنند که حاصل ضریب توافق کدگذاری ۰/۸۴ حاصل شد. یافته‌های این پژوهش، ویژگی‌های عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی به ترتیب برای هدف، محتوا، فعالیت‌های یادگیری، و روش‌های یاددهی یادگیری و ارزشیابی را نشان داد. نتایج این پژوهش برای دست‌اندرکاران دانشگاه فرهنگیان و در برنامه‌های آموزشی می‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد.

مفاهیم کلیدی: برنامه درسی مبتنی بر شایستگی، دانشجوی معلمان، دانشگاه فرهنگیان، توسعه علوم اجتماعی

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور و دانشجوی دکتری گروه برنامه‌ریزی درسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
sedigheh_salmanpour@pnu.ac.ir

^۲ استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)
jahangiryari17@gmail.com

^۳ استادیار گروه علوم تربیتی، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران
hosseinbmd@gmail.com

^۴ دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
maleki161@yahoo.com

مقدمه و بیان مسأله

مطالعات اجتماعی موضوع مهمی برای تدریس در کلاس‌های ابتدایی است، زیرا درس‌های زیادی از گذشته می‌توان آموخت که حال را توضیح می‌دهد (Simkanin, 2021). مطالعات اجتماعی در آموزش پایه ابتدایی در درجه اول در زمینه آماده‌سازی و سازگاری افراد با زندگی اجتماعی جایگاه مهمی دارد و دانش، مهارت، رفتار و ارزش‌های انسانی لازم برای شهروندی مؤثر و آگاه به حقوق و مسئولیت‌های اجتماعی را ارائه می‌دهد. مطالعات اجتماعی رشته‌های بسیاری را پوشش می‌دهد، به‌ویژه رشته علوم اجتماعی که ارتباط مستقیمی با زندگی انسان دارد و رشته‌های تاریخ، جغرافیا از جمله رشته‌های پیشرو در حوزه اجتماعی هستند (Tugce Call, 2020).

دانش‌آموزان به مهارت‌های قرن بیست و یکم مانند مهارت‌های زندگی و شغلی، مهارت‌های یادگیری و نوآوری، مهارت‌های اطلاعاتی، رسانه‌ای و فناوری برای مقابله با چالش‌های مناظر در آموزش مجهز می‌شوند (Rogayan & et. al, 2021). از طریق مطالعات اجتماعی، فراگیران شایستگی مدنی و درک دنیایی را که در آن زندگی می‌کنند به دست می‌آورند تا شهروندانی سازنده و مسئولیت‌پذیر شوند. همچنین به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد تا نسبت به مسائل و مشکلات جامعه آگاهی بیشتری داشته باشند و آنها را به اقدام صحیح در جهت جامعه‌ای بهتر و فراگیرتر ترغیب کند. هدف اولیه مطالعات اجتماعی این است که یادگیرندگانی را توسعه دهد تا به شهروندانی تبدیل شوند که متفکران تحقیقی، انتقادی، مسئولیت‌پذیر، سازنده، دوستدار محیط زیست، میهن‌پرست و ارزش‌گرا با دیدگاهی ملی و جهانی و ارزشی برای موضوعات اجتماعی و تاریخی باشند. نقش مطالعات اجتماعی در جامعه قرن بیست و یکم بسیار مهم است زیرا بستری برای درک بهتر مسائل و نگرانی‌هایی است که به صورت محلی و جهانی به هم مرتبط هستند (Crisolo Oliver, 2021).

برنامه درسی مطالعات اجتماعی با هدف توسعه مهارت‌های عمومی دانش‌آموزان مانند تفکر خلاق، حل مسئله، تصمیم‌گیری، انجام تحقیق و همچنین مهارت‌های تاریخی آنها مانند درک زمان و زمان‌شناسی، درک تغییر و تداوم، استفاده از شواهد و مدارک است. برنامه درسی مطالعات اجتماعی شامل تفکر خلاق، تفکر انتقادی، کارآفرینی، همدلی، ارتباط، حل مسئله و انجام تحقیق می‌شود. علاوه بر این، مطالعات اجتماعی که دربرگیرنده ارزش‌هایی چون عمل علمی، کوشش، عدالت، حساسیت، مسئولیت‌پذیری و استقلال است، جایگاه مهمی در تربیت ارزشی دارد (Simkanin, Katie, 2020).

در مورد درس مطالعات اجتماعی محدودیت‌هایی وجود دارد؛ کافی نبودن زمان پیش‌بینی شده برای آموزش در رشته مطالعات اجتماعی؛ بی‌توجهی به اقلیت‌های دینی، قومی و زبانی در تدوین کتاب‌های درسی؛ پرداختن به مطالب قدیمی در تدوین کتاب مطالعات اجتماعی و بی‌توجهی به موضوعات جدید و به روز، تکیه بیش از حد بر محفوظات و دوری گزیدن از آموزش تفکر انتقادی، عدم توجه به بحث هویت ملی، اندیشه‌ها و مکاتب فکری، حجیم بودن مطالب کتاب مطالعات اجتماعی و فشرده کردن مطالب کتاب، وجود سه کتاب تاریخ، جغرافیا و اجتماعی در یک کتاب، کلیشه‌ای بودن برخی از دروس کتاب اجتماعی و عدم کارایی آن‌ها در زندگی روزمره، بی‌انگیزه بودن برخی از دبیران و کم اهمیت جلوه دادن درس مطالعات اجتماعی، آشنایی کم دبیران با شیوه‌های نوین تدریس و انگیزه کم آنان در اجرای کارهای گروهی، محدود بودن اطلاعات برخی از معلمان تنها به کتاب درسی، برخی از چالش‌ها و محدودیت‌های درس مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی می‌باشند (Karimi, 2019).

برنامه درسی مبتنی بر شایستگی^۱ از حیث ویژگی‌های منحصر به فرد خود، در سال‌های اخیر مورد توجه خاص اغلب نظام‌های آموزشی جهان قرار گرفته است. به زعم صاحب‌نظران، نقاط قوت این رویکرد موجب شده است که میزان استفاده از آن رو به افزایش باشد (Dilmore & et. al, 2011). این نوع برنامه درسی اغلب در مقابل برنامه درسی سنتی یا برنامه درسی محتوا محور مورد توجه قرار می‌گیرد. در برنامه درسی محتوا محور که دیدگاهی سنتی به آموزش دارد بر کسب دانش موضوعی و مهارت‌ها و توانایی‌های شناختی و اولویت دانش تأکید می‌شود. در مقابل، برنامه درسی مبتنی بر شایستگی بر رشد شایستگی‌های اساسی مورد نیاز در زندگی اجتماعی تأکید دارد (Lobanova & Shunin, 2008).

رویکرد برنامه‌ریزی درسی مبتنی بر شایستگی بر شایستگی‌ها دارد و می‌تواند در رشته مطالعات اجتماعی به کار گرفته شود. برنامه درسی مبتنی بر شایستگی بر مبنای تشخیص و تعیین شایستگی‌ها، صورت می‌گیرد. دانش و مهارت‌های مورد نیاز نیز با توجه به شایستگی‌های تعیین شده، الگوی شایستگی‌ها در یک نظام آموزشی می‌تواند کاربردهای مختلفی داشته باشد از جمله این که می‌توان برای نیازسنجی آموزشی افراد، تهیه و ارزشیابی برنامه آموزشی، ارزشیابی کارآیی، اثربخشی آموزشی و نهایتاً برنامه‌ریزی برای رشد، پیشرفت خود بکار رود (Byham & Moyee, 2002). آموزش مطالعات اجتماعی بر

¹ competency-based curriculum

کسب اطلاعات علمی، مهارت‌های اجتماعی و ذهنی (که شامل مشاهده، اندازه‌گیری، مقایسه، طبقه‌بندی و برقراری ارتباط و غیره است) و جامعه‌پذیری، خودشناسی و کسب نگرش‌ها و ارزش‌ها تأکید خاص دارد. اگر کیفیت آموزش مطالعات اجتماعی در جامعه از وضعیت مطلوبی برخوردار گردد دانش‌آموزان که پیکره اصلی جامعه فردا را تشکیل می‌دهند دچار عقب‌ماندگی از نظر توسعه علمی، صنعتی، فعالیت اجتماعی، سیاسی، اقتصادی نخواهند شد. بنابراین عنصر مهم بعدی در برنامه درسی، معلم است که با عبارت پرسشی چگونه معلمان یادگیری را تسهیل می‌کنند همراه شده است. معلم علاوه بر اینکه در برنامه درسی یکی از عناصر تلقی می‌گردد، عنصری مهم در نظام آموزشی و حتی به عنوان مهندس اجتماعی نیز محسوب می‌شود (Nicholls & Nicholls, 2018).

یکی از صلاحیت‌های بارز معلم این است که با مفاهیم اساسی، اصول و قوانین رشته علمی آشنایی کافی داشته باشد. اگر این صلاحیت ضعیف باشد، در انجام نقش آموزشی او خلل و کندی به وجود خواهد آمد. شرط اصلی یاددهی هر مفهومی، این است که مفهوم در ابتدا برای خود معلم شناخته شده باشد (Maleki, 2012). بر اساس مطالب ذکر شده، هدف اصلی پژوهش حاضر، طراحی الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجو معلمان در توسعه رشته آموزش علوم اجتماعی است.

پیشینه پژوهش

الف) تحقیقات داخلی

دیبايي (۱۳۹۹)، در پژوهشی ویژگی‌های معلمان شایسته را شامل پنج مؤلفه دانش: فرآیند توسعه دانش و معلومات نظری به گونه معمول از راه تحصیل در سطوح دانشگاهی؛ نگرش: تصمیمات در چارچوبی از مجموعه ارزش‌ها اتخاذ می‌شوند و این ارزش‌ها و نگرش‌ها از مهم‌ترین وجوه تمایز معلمان از یکدیگر است؛ مهارت: مهارت عبارت از توانایی پیاده‌سازی علم در عمل است. مهارت از راه تکرار کاربرد دانش در محیط واقعی به‌دست آمده و توسعه می‌یابد؛ توانایی: توانایی خصلتی با ثبات و وسیع را مصور می‌سازد که شخص را برای دستیابی و نهایت عملکرد در مشاغل فیزیکی و فکری مقید می‌سازد و ویژگی‌های شخصیتی تقسیم‌بندی کرده است (Dibaei, 2020).

در پژوهشی رضایی و همکاران (۱۳۹۹)، نتیجه گرفتند «شایستگی‌های دانشجویان»، «محتوا»، «سازمان‌دهی محتوا»، «روش‌های آموزشی و تجربیات یادگیری»، «ارزیابی

دانشجو»، «زمان»، «نیازهای جامعه» و «کلیت برنامه درسی» از عناصر مهم برنامه درسی مبتنی بر شایستگی هستند (Riazi & et. al, 2020).

در پژوهشی قروشی (۱۳۹۶)، با عنوان مدل مفهومی شایستگی‌های مورد انتظار از دانشجو معلمان در برنامه درسی دانشگاه فرهنگیان بر اساس دیدگاه صاحب‌نظران نتیجه گرفت شایستگی‌های دانش موضوعی، دانش تربیتی، دانش تربیتی موضوعی و دانش عمومی از مهم‌ترین عناصر برنامه درسی هستند (Ghoroshi, 2017).

مؤمنی و همکاران (۱۳۹۰)، در پژوهشی با عنوان طراحی الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای مقطع کارشناسی رشته آموزش ابتدایی نشان دادند که شایستگی‌های مورد نیاز یعنی دانش‌های عمومی، دانش‌های تخصصی، تربیتی، توانایی‌های عمومی، توانایی‌های ذهنی، مهارت‌ها و توانایی‌های تخصصی و گرایش‌ها، اعتقادات و نگرش‌های عمومی تقسیم کرده‌اند (Momeni & et. al, 2011).

ب) تحقیقات خارجی

Twining & et. al. (2021) در پژوهشی با عنوان ارائه الگوی برنامه درسی نتیجه گرفتند سه عنصر کلیدی این الگو شامل درگیری تمام ذینفعان، حرفه‌گری معلم و ارزیابی تراکمی برنامه است.

Ryan (2011) عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی را عبارت از شایستگی‌های کلی (هدف)، دستاوردهای یا شایستگی‌های خاص (هدف‌های قابل مشاهده و اندازه‌گیری)، تدریس و ارزشیابی می‌داند.

Lunenburg & et. al. (2009) در طراحی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی به عناصر شایستگی‌ها، دستاوردهای یادگیری (هدف) راهبردهای تدریس - یادگیری و ارزشیابی اشاره می‌کنند.

Dilmore & et. al. (2011) در پژوهشی نتیجه گرفتند فلسفه، اهداف، استانداردها، آموزش و ارزشیابی از مهم‌ترین عناصر برنامه درسی در رویکرد شایستگی هستند. در پژوهشی Roelofs Erik, Sanders (2003) نتیجه گرفتند مؤلفه‌های دانش، رفتار، تفکر، تصمیم‌گیری، شخصیت و کنترل مؤثر از شاخص‌های مهم شایستگی هستند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجرا کیفی بود. جامعه آماری شامل اساتید و نخبگان رشته جامعه‌شناسی و رشته برنامه‌ریزی درسی و اساتید دانشگاه فرهنگیان (استان‌های آذربایجان غربی و شرقی) در سال تحصیلی ۱۴۰۰ بودند که ۱۷ نفر با روش نمونه‌گیری هدفمند و بر اساس قاعده اشباع نظری به‌عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته برای گردآوری داده‌ها استفاده شد. داده‌های بدست آمده از مصاحبه‌ها با استفاده از ابزار *MAXQDA* و روش کدگذاری تجزیه و تحلیل شد.

روند اجرای مطالعه بر این روال بود که ابتدا بعد از شناسایی خبرگان که از طریق جستجو در گوگل، معرفی از سوی دانشجویان و مراجعه حضوری به برخی از دانشکده‌های علوم انسانی و تربیتی صورت گرفت هماهنگی اولیه از طرق ارسال دعوت نامه جهت شرکت در مصاحبه‌ها صورت گرفت. در این مرحله از ۲۵ خبره که شرایط ورود به مطالعه داشتند دعوت به عمل آمد که با پیگیری‌های متعدد در نهایت تعداد ۱۷ نفر آمادگی خود را جهت شرکت در مصاحبه‌ها اعلام داشتند. در گام دوم، متن سؤالات مصاحبه و هدف اصلی پژوهش برای آنان تشریح شد. با توجه به شیوع همه‌گیری ویروس کرونا، اکثریت خبرگان مایل به مصاحبه‌های تلفنی بودند. به همین سبب زمان مناسب مصاحبه با هر خبره مشخص و هماهنگی صورت گرفت. پیش از اجرای مصاحبه‌ها از خبرگان اجازه ضبط اصوات مکالمه گرفته شد که تنها ۹ نفر اجازه این کار را دادند. همچنین این اطمینان به آنان داده شد یافته محرمانه و در راستای امری پژوهش است و چنانچه مایل به ملاحظه نتایج باشند مراحل کدگذاری و نتایج برای آنان ایمیل خواهد شد. بعد از انجام هر مصاحبه نکات کلیدی استخراج می‌شد و گاهی برخی نکات و کلید واژه‌ها مبهم و نیازمند توضیح بیشتر بودند که مجدد به اصل متن رفت و برگشت شد و حتی در مواردی مجدداً به خبره مورد نظر جهت تشریح و توضیحات بیشتر مراجعه شد. زمان مصاحبه‌ها با توجه به قدرت بیان و نحوه توضیحات به‌طور میانگین ۴۰ دقیقه بود.

اعتبار یافته‌ها از دو طریق حاصل شد. ابتدا کل فرایند کدگذاری در اختیار ۳ مشارکت‌کننده در پژوهش و ۳ خبره مجرب در حوزه کار کیفی بیرون از پژوهش داده شد و از آنان خواسته شد که دیدگاه‌ها و نظرات خود را بیان کنند که در برخی موارد اصلاحاتی صورت گرفت. همچنین برای پایایی نتایج از ۲ همکار با سابقه خواسته شد که به صورت تصادفی ۳ مصاحبه را از اول کدگذاری کنند که حاصل ضریب توافق کدگذاری ۰/۸۴ حاصل شد.

یافته‌های پژوهش

ابتدا در جدول ۱ برخی از مشخصات مشارکت‌کنندگان در پژوهش ارائه شده است.

جدول ۱: برخی از مشخصات (جنسیت، تحصیلات، سن، رشته تحصیلی و رتبه علمی) مشارکت‌کنندگان در پژوهش

Table 1: Some Characteristics (Gender, Education, Age, Field of Study and Academic Rank) of Research Participants

رزومه		رتبه علمی			رشته تحصیلی		سن			تحصیلات		جنسیت		متغیر
Resume		Science Ranking			Type of Field of Study		Age			Education		Dender		Variable
طرح پژوهشی	کتاب	مقاله	استاد	دانشیار	ستادیار	علوم تربیتی	جامعه‌شناسی	پایه بالاتر از ۴۵	۴۱ تا ۴۵	۳۵ تا ۴۰	دکتری	مرد	زن	
۹	۱۷	۶۶	۴	۵	۸	۶	۱۱	۴	۵	۸	۱۷	۴	۱۳	فراوانی

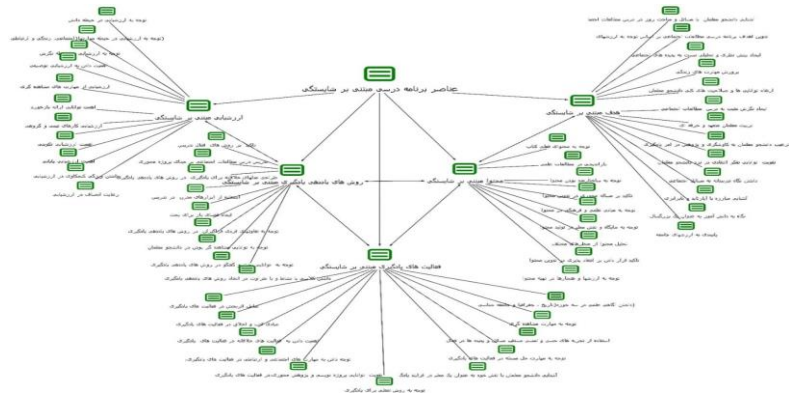
در جدول ۲، جهت دستیابی به عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی، بعد از پالایش و انجام فرایند کدگذاری عناصر برنامه درسی ارائه شده است.

جدول ۲: عناصر برنامه درسی مبنی بر شایستگی و ویژگی‌های آن (مستخرج از مصاحبه‌ها)

Table 2: Curriculum Elements Based on Competence and Characteristics (Extracted from Interviews)

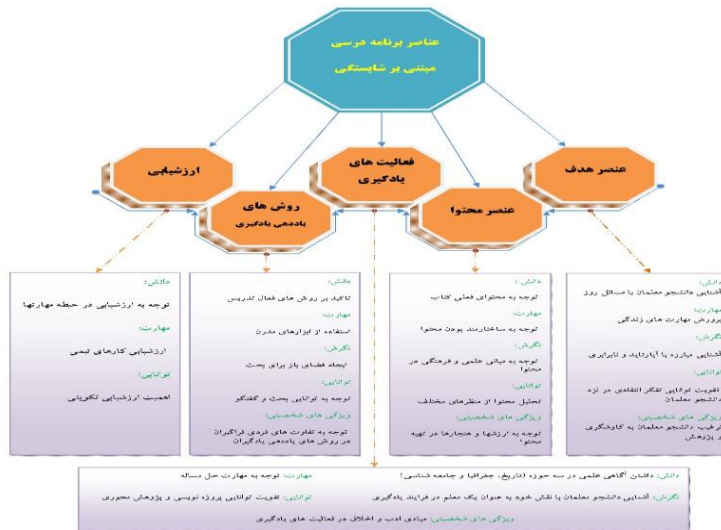
ویژگی‌های عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی	عناصر برنامه درسی
Features of Competency-Based Curriculum Elements	Curriculum Elements
آشنایی دانشجو معلمان با مسائل و مباحث روز در درس مطالعات اجتماعی، تدوین اهداف برنامه درسی مطالعات اجتماعی بر اساس توجه به ارزش‌های انسانی، اسلامی، و ایرانی و ملی و بین‌المللی و با توجه به سند تحول بنیادین، ایجاد بینش نظری و تحلیلی نسبت به پدیده‌های اجتماعی، پرورش مهارت‌های زندگی، ارتقاء توانایی‌ها و صلاحیت‌های کلی دانشجو معلمان، ایجاد نگرش مثبت به درس مطالعات اجتماعی، نگاه به دانش‌آموز به‌عنوان یک بزرگسال، آشنایی مبارزه با آپارتاید و نابرابری، داشتن نگاه تیزبینانه به مسائل اجتماعی، تقویت توانایی تفکر انتقادی در نزد دانشجو معلمان، ترغیب دانشجو معلمان به کاوشگری و پژوهش در امر یادگیری، تربیت معلمان متعهد و حرفه‌ای، پایبندی به ارزش‌های جامعه	هدف
توجه به محتوای فعلی کتاب، بازاندیشی در مطالعات علمی، توجه به	محتوا

عناصر برنامه درسی	ویژگی‌های عناصر برنامه درسی مبتنی بر شایستگی
<i>Curriculum Elements</i>	<i>Features of Competency-Based Curriculum Elements</i>
	<p>ساختارمند بودن محتوا، تأکید بر مساله محوری در تدوین محتوا، توجه به مبانی علمی و فرهنگی در محتوا، توجه به جایگاه و نقش معلم در تولید محتوا، تحلیل محتوا از منظرهای مختلف، تأکید قرار دادن بر انتقادپذیری در تدوین محتوا، توجه به ارزش‌ها و هنجارها در تهیه محتوا</p>
فعالیت‌های یادگیری	<p>داشتن آگاهی علمی در سه حوزه (تاریخ، جغرافیا و جامعه‌شناسی)، توجه به مهارت مشاهده‌گری، استفاده از تجربه‌های حسی و لمسی مستقیم مسائل و پدیده‌ها در فعالیت‌های یادگیری، توجه به مهارت حل مسئله در فعالیت‌های یادگیری، توجه دادن به مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی در فعالیت‌های یادگیری، آشنایی دانشجو معلمان با نقش خود به‌عنوان یک معلم در فرایند یادگیری، توجه به روش تعقلی برای یادگیری، تقویت توانایی پژوهش‌نویسی و پژوهش محوری، در فعالیت‌های یادگیری، اهمیت دادن به فعالیت‌های خلاقانه در فعالیت‌های یادگیری، تعامل اثربخش در فعالیت‌های یادگیری، مبادی ادب و اخلاق در فعالیت‌های یادگیری</p>
روش‌های یاددهی یادگیری	<p>تأکید بر روش‌های فعال تدریس، تدریس درس مطالعات اجتماعی بر مبنای پروژه محوری، طراحی مدل‌های خلاقانه برای یادگیری در روش‌های یاددهی یادگیری، استفاده از ابزارهای مدرن در تدریس، ایجاد فضای باز برای بحث، توجه به تفاوت‌های فردی فراگیران در روش‌های یاددهی یادگیری، توجه به توانایی مشاهده‌گر بودن در دانشجو معلمان، توجه به توانایی بحث و گفتگو در روش‌های یاددهی یادگیری، داشتن کلاسی با نشاط و با طراوت در اتخاذ روش‌های یاددهی یادگیری</p>
ارزشیابی	<p>توجه به ارزشیابی در حیطه دانش، توجه به ارزشیابی در حیطه مهارت-ها (اجتماعی، زندگی و ارتباطی)، توجه به ارزشیابی در حیطه نگرش، اهمیت دادن به ارزشیابی توصیفی، ارزشیابی از مهارت‌های مشاهده‌گری، ارزشیابی کارهای تیمی و گروهی، اهمیت توانایی ارائه بازخورد، اهمیت ارزشیابی تکوینی، اهمیت ارزشیابی پایانی، داشتن ویژگی کنجکاوی در ارزشیابی، رعایت انصاف در ارزشیابی</p>

شکل ۱: یافته‌های تحقیق حاصل از خروجی نرم‌افزار MAXQDA
 Figure 1: Research Findings from MAXQDA Software Output

سؤال دوم پژوهش: طراحی الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجوی معلمان دانشگاه فرهنگیان چه ویژگی‌هایی دارد؟

شکل ۲: مدل برنامه درسی مبتنی بر شایستگی در دانشجوی معلمان دانشگاه فرهنگیان در توسعه آموزش علوم اجتماعی

Figure 2: Competency-Based Curriculum Model for Student Teachers of Farhangian University in the Development of Social Science Education

هدف: از نظر متخصصان برنامه‌ریزی درسی هدف جهت‌دهنده به نظام آموزشی است. هدف سنگ زیربنای آموزشی است. یکی از حیاتی‌ترین عناصر در فرایند برنامه‌ریزی درسی، تعیین هدف یا اهداف می‌باشد. اهداف، عناصر اصلی برنامه‌ریزی درسی بوده و برنامه‌ها برای دستیابی به آن، طراحی و سپس اجرا می‌شوند. مقصود از آشنا کردن فراگیران با مکان، زمان و جامعه این است که برنامه درسی که برای درس مطالعات اجتماعی طراحی می‌شود این توانایی را داشته باشد که بتواند فراگیران را با علوم بین رشته‌ای مانند تاریخ، جغرافیا و علوم اجتماعی آشنا کند. برنامه درسی برای این درس در واقع صلاحیت‌های لازم را در این سه حوزه در اختیار دانشجو معلمان قرار دهد. مثلاً مصاحبه‌شونده کد (۱) اشاره به این دارد که یکی از اهداف این درس در حیطه دانش این است که دانشجو معلمان با علوم بین رشته‌ای آشنایی لازم را داشته باشند و برنامه درسی طوری طراحی شود که دانشجو معلمان با مطالب درس احساس غریبی و فاصله نکنند. و در این راستا همچنین مصاحبه‌شونده کد (۸) مطالعات اجتماعی حوزه‌ای که با انسان‌ها و محیط اجتماعی و فرهنگی و تحولاتی که تو جامعه صورت می‌گیرد مشکلاتی که در حال و آینده وجود دارد مورد بررسی قرار می‌دهد. همچنین ویژگی دانش در رابطه هدف، ایجاد بینش نظری و تحلیلی نسبت به پدیده‌های اجتماعی در دانشجو معلمان می‌باشد. مصاحبه‌شونده کد (۷) می‌گوید شناسایی مسائل اجتماعی و نحوه تبیین مسائل اجتماعی و به طبع آن ارائه راهکارهای علمی و کاربردی و به روز برای حل مشکل در اهداف برنامه درسی این باید اهمیت داشته باشد.

محتوا: محتوای برنامه درسی شامل مجموعه مفاهیم، مهارت‌ها و گرایش‌هایی است که برنامه‌ریزان انتخاب و سازماندهی می‌کنند و تعامل یاددهی - یادگیری معلم و شاگرد را تولید می‌کند. با توجه یافته‌های پژوهش و نظر نخبگان و متخصصان رشته برنامه درسی و رشته جامعه‌شناسی و اساتید درس مطالعات اجتماعی، در زمینه ویژگی‌های معلمان شایسته در عنصر محتوا مهم‌ترین ویژگی‌ها به شرح زیر شناسایی شد؛ در بعد دانش، توجه به محتوای فعلی کتاب، دانش تلفیق در برنامه درسی مطالعات اجتماعی (تاریخ، جغرافیا و جامعه) می‌باشد. در ادامه به تشریح برخی از این ویژگی‌ها پرداخته شده است.

برخی از متخصصان نظر بر این داشتند که در طراحی محتوا برای درس مطالعات اجتماعی باید به محتوای فعلی خود این کتاب هم توجه داشته باشیم. یعنی برنامه درسی قصد شده؛ و در این زمینه متخصص کد (۶) می‌گوید در کنار توجه به بسته جدید برنامه درسی برای درس مطالعات اجتماعی باید به محتوای فعلی کتاب هم توجه کنیم. یا

صاحب‌نظر کد (۱۵) که نظر بر محتوای فعلی کتاب در طراحی برنامه درسی دارد. در رابطه با دانش تلفیق در برنامه درسی مطالعات اجتماعی (تاریخ، جغرافیا و جامعه) نیز صاحب‌نظر کد (۱) نظر بر این دارد که در طراحی محتوای برنامه درسی این درس، محتوای درس باید بیشتر بعد نظری علوم اجتماعی باشد و در کنار آن تاریخ باشه خصوصاً تاریخ ایران. همچنین در کنار آن جغرافیا به‌ویژه جغرافیای محلی باشد. در بعد ویژگی معلمان شایسته در مهارت در عنصر محتوا، نیز تأکید بر مسأله محوری و اهمیت دادن به کارهای تیمی مد نظر اکثر متخصصان می‌باشد. مثلاً صاحب‌نظر کد (۱۵) اشاره می‌کند که در طراحی برنامه درسی باید مهارت حل مسأله را مد نظر قرار داد. در زیر شاخه مهارت محتوایی می‌توانیم بر مسئله محوری تأکید کنیم فرایند حل مسئله اینکه دانشجو معلمان حتماً مهارت مسأله محوری را فرا بگیرند اولویت با تأکید بر مسأله محوری می‌باشد. صاحب‌نظر کد (۴) نیز معتقد است فقط محتوای کتاب مهم نیست بلکه برنامه درسی باید به صورت عملی و از طریق گروه‌بندی‌های مختلف اهمیت کارهای تیمی را القا کند و از این طریق برخی از مهارت‌ها را به فراگیران باید یاد داد.

فعالیت‌های یادگیری: از نظر متخصصان، مفاهیم مضمونی مربوط به ویژگی دانش شامل: آگاهی علمی در سه حوزه (تاریخ و جغرافیا و جامعه‌شناسی)، اعتقاد بر دانش‌افزایی در این درس، توجه به روش فعال یادگیری، آشنایی با مهارت‌های تدریس، مهارت مشاهده‌گری، استفاده از تجربه‌های حسی و لمسی مستقیم مسائل و پدیده‌ها، یادگیری در محیط‌های واقعی می‌باشد. به برخی از آنها با توجه به نظر متخصصان اشاره می‌شود.

ویژگی دیگر در عنصر فعالیت‌های یادگیری مربوط به نگرش می‌باشد. در بعد نگرش نیز متخصصان قائل به نظریاتی بودند من جمله علاقمند به حضور در کلاس درس مطالعات اجتماعی و توجه به روش تعقلی. مثلاً مصاحبه شونده کد (۱) نگرش در سه حوزه باید توأمان صورت بگیرد هم حوزه شناختی هم احساسی و هم رفتاری. در حوزه شناختی تسلط بر علوم و دانش خواهد بود دانشی که محصول سه تا علم. در حوزه رفتاری معلم باید انتقادپذیر باشد توانایی پذیرش دیدگاه‌های مختلف حتی دیدگاه‌های دانش‌آموزان هم داشته باشد و علاقمند باشد به تدریس این درس که از نظر احساسی و عاطفی ارتباط نزدیک و ملموس با نیازمندی‌های خود دانش‌آموزان برقرار کند. در رابطه با ویژگی‌های شخصیتی در رابطه با عنصر فعالیت‌های یادگیری متخصصان نظر بر این دارند که در برنامه درسی طراحی شده، به اخلاق مداری دانشجو معلمان حتماً تأکید شود یعنی یک دانشجو معلم باید مبادی ادب و اخلاق باشد و همچنین فراگیران را جامعه‌پذیر تربیت کند. در این

راستا مصاحبه‌شونده کد (۱۵) می‌گوید که دانشجو معلمان باید مبادی ادب و اخلاق در حد اعلی باشند؛ و همچنین مصاحبه‌شونده کد (۱) می‌گوید باید در این درس دنبال تقویت ارزش‌های اجتماعی هم باشیم و این درس باید فراگیران را جامعه‌پذیر بار بیاریم.

روش‌های یاددهی یادگیری: روش‌های یاددهی یادگیری از عناصر اصلی برنامه درسی است و در فرایند آموزش و یادگیری نقش بارزی را ایفا می‌کند. تحقق هدف‌های آموزشی از طریق کاربرد روش‌ها و فنون تدریس امکان می‌یابد. در برنامه درسی سعی بر این است با انتخاب محتوای مناسب به ایجاد یادگیری و تغییر رفتار مطلوب پرداخته شود. شیوه ارائه محتوا یا روشی که طی آن سعی می‌شود، تغییرات مورد نظر در یادگیرنده ایجاد شود روش تدریس و یا روش‌های یاددهی یادگیری نامیده می‌شود. در روش‌های یاددهی یادگیری، مواردی چون نحوه ارائه دانش، تغییر نگرش و آموزش مهارت‌های مورد نظر توسط معلم به دانش‌آموز، چگونگی ارتباط معلم با یادگیرنده، نحوه استفاده از امکانات و تجهیزات در فرایند آموزش، نحوه و میزان مشارکت یادگیرنده در امر یادگیری، چگونگی ارتباط یادگیرندگان با یکدیگر، با محیط، مواد و با وسایل و امکانات آموزشی مورد توجه قرار می‌گیرد. مصاحبه‌شونده کد (۱) نظر بر این دارد که امروزه این علوم جایی برای خود پیدا کرده هست و تأکید بر آموزش در کنار پژوهش و کاوشگری دارد و معتقد است تأکید روی کاوشگری هست که دانشجو معلمان را ترغیب می‌کند؛ کاوشگری کنند نه صرفاً اینکه حفظیات را یاد گرفته باشند. در برنامه درسی باید بر مقاله‌نویسی تأکید داشته باشند. در ویژگی مهارت در عنصر روش‌های یاددهی یادگیری نیز متخصصان به مفاهیم مضمونی مانند استفاده از ابزارهای مدرن (کامپیوتر)، مهارت کار گروهی و تیمی، طراحی مدل‌های خلاقانه برای یادگیری داشته باشد مثلاً در این زمینه مصاحبه‌شونده کد (۷) بهترین روش تدریس در مطالعات اجتماعی اینه که در مطالعات اجتماعی، مشارکتی است. مسئله محور هست یعنی من می‌خوام یک مسئله‌ای را در یک حوزه‌ای تدریس بکنم. مسئله را مطرح می‌کنم نظرات دیگران را می‌پرسم یعنی هر دو طرف درگیر موضوع می‌شوند مشارکتی بهترین روش هست. بنابراین در تهیه برنامه درسی برای این درس باید این نکته را مد نظر قرار دهند. همچنین مصاحبه‌شونده کد (۹) می‌گوید: بهتره که دانشگاه‌های ما فعال باشه و استاد نترسه بتونه گفتمان تولید کند. لذا این فضا شکسته بشه و راه پیدا کنه به دانشگاه‌ها به طوریکه با آزادی کامل بحث بشه استاد نترسه هم از دانشجویش و هم از تشکیلاتی که در دانشگاه هستش و واقعاً با علاقمندی و تعهدمندان به عشق‌ورزی به کشور مملکت و ملت اون مباحث را پیش بکشه مطمئن باشید که ما هم به لحاظ توسعه هم به

لحاظ تربیت نیروی انسانی چون تولیدمون نسل آینده هست نسل تربیت یافته هست. وقتی ما اهدافی را در توسعه‌مون دنبال می‌کنیم همین‌ها را انتقال دادیم به نسل جدید که دنبال خواهند کرد لذا ما به اینها بال دادیم که بتونن پرواز کنند.

ارزشیابی: عنصر بعدی عنصر ارزشیابی می‌باشد که یکی از عناصر اصلی در برنامه درسی است. در برنامه درسی مطالعات اجتماعی نیز متخصصان برنامه درسی و جامعه‌شناسی و اساتید دانشگاه فرهنگیان قائل به نظریاتی در این عنصر در رابطه با ویژگی‌های معلمان می‌باشند. پیشنهادهای ارائه شده در رابطه با ویژگی معلمان در بعد دانش عبارتند از: ارزشیابی بر اساس فعالیت‌های کلاسی، مشاهده‌گر بودن، کمک به خود ارزیابی دانش‌آموزان، ارزشیابی کمی، داشتن تصویر کلی از دانش‌آموزان، بازاندیشی در تفکر، توانایی سنجش رفتارهای دانش‌آموزان. در این زمینه مصاحبه‌شونده کد (۱) درس مطالعات اجتماعی یک درس بین رشته‌ای هست و همان‌طور که گفته شد در سه حیطه این درس تدریس می‌شود. ویژگی دیگر در عنصر ارزشیابی، ویژگی‌های شخصیتی معلمان است. در برنامه درسی طراحی شده در درس مطالعات اجتماعی ویژگی‌های شخصیتی که معلمان باید داشته باشند، متخصصان مواردی را ذکر کرده‌اند. از جمله اینکه دانشجو معلم باید اخلاق مدار باشد، دارای انصاف باشد، علاقه و اشتیاق به این درس را داشته باشد، کنجکاو باشد و صعه صدر داشته باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی طراحی الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجو - معلمان در توسعه رشته آموزش علوم اجتماعی بود. شایستگی‌های معلمان شامل کلیه دانش‌ها، نگرش‌ها، مهارت‌ها، توانایی‌ها و ویژگی‌های شخصیتی هست که یک معلم باید برای احراز شغل معلمی در دروس مختلف کسب کند. معلم شایسته و اثربخش معلمی است که بتواند در شغل خود آموزش‌های لازم را ببیند و به رشد حرفه‌ای برسد و همچنین تجربیات زیادی را به دست آورد تا بتواند در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر واقع شود. در همین راستا برنامه درسی مبتنی بر شایستگی و متناسب برای دانشجو - معلمان دانشگاه فرهنگیان طراحی شد. برنامه درسی که بر نتایج پیچیده یک فرآیند یادگیری (یعنی دانش، مهارت‌ها، نگرش‌ها، توانایی‌ها و ویژگی‌های شخصیتی که باید توسط فراگیران به کار گرفته شود) تأکید می‌کند. در پژوهش حاضر الگوی مناسب برای دانشجو - معلمان در درس مطالعات اجتماعی طراحی شد که می‌تواند در تدریس این

درس مؤثر واقع شود و یک برنامه درسی مبتنی بر شایستگی را در اختیار دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان قرار داد که اساتید این درس می‌توانند از این برنامه درسی در تدریس خودشان بهره‌مند شوند. اساس تدریس مطالعات اجتماعی محیط‌های یادگیری سازنده را تشکیل می‌دهد. در این محیط‌ها، فراگیران به همکاری اهمیت می‌دهند، از محیط‌ها و مواد آموزشی مختلف استفاده می‌کنند، به منابع غنی و اولیه دسترسی پیدا می‌کنند، مسئولیت‌های یادگیری خود را بر عهده می‌گیرند، تحقیق پیش‌برنامه، تحقیق، حل مسئله، تفکر انتقادی و خلاق دارند.

یافته اول پژوهش یعنی عنصر هدف بود. این یافته با پژوهش‌های هدایتی (۱۳۹۵)، خروشی (۱۳۹۶)، مؤمنی مهموئی (۱۳۸۸)، رضایی (۱۳۹۸)، ران نیول^۱ (۲۰۰۳)، گاگانان^۲ (۲۰۱۹)، هماهنگی دارد. در عنصر هدف در ویژگی دانش، برخی از مفاهیم مضمونی مانند آشنا کردن فراگیران با مکان و زمان و جامعه مطرح شد. بر اساس درس مطالعات اجتماعی، دانشجو معلمان را در طی چهار سال تحصیل باید با مکان (جغرافیا)، تاریخ (زمان) و جامعه آشنا کرد. چرا که حوادث تاریخی در بستر مکان اتفاق می‌افتد. آموزش جغرافیا بر شناخت مکان‌ها و تفاوت‌های مکانی از مکان دیگر تأکید دارد. همچنین در درس تاریخ که با تربیت شهروندی رابطه دارد مستقیم دارد، به فراگیران کمک می‌کند تا آن‌ها سابقه تاریخی مردم خودشان را تشخیص دهند و احساس عشق به کشور، قدردانی و شناخت تلاش‌های شخصیت‌ها و مردم را در ساختن جامعه، در خود توسعه دهند. همچنین در برنامه درسی مطالعات اجتماعی، ایده‌ها و مفاهیمی نظیر: خانواده، طبقات اجتماعی، ارزش‌ها، هنجارها و نحوه کنترل اجتماعی که برگرفته از جامعه‌شناسی هستند، مورد مطالعه قرار می‌گیرند. بخش عمده‌ای از موضوعات مطالعات اجتماعی برگرفته از جامعه‌شناسی است. همچنین در بعد مهارت، مفهوم مضمونی، پرورش مهارت‌های زندگی مورد تأکید بود که مثلاً در زمینه پرورش مهارت‌های زندگی و آموزش مهارت‌های زندگی، هدف اصلی تغییر رفتار مخرب به سازنده است. این مهارت‌ها باید از دوران پیش از دبستان شروع شود و به نوعی در مدرسه و سربازی و دانشگاه و حتی مراحل بعدی زندگی در اجتماع، مدام آموزش و بازآموزی انجام بگیرد. در عنصر هدف در بعد نگرش نیز همچنین، تأکید بر داشتن نگرش مثبت به این درس مطرح بود که اساتید این درس در برنامه درسی طراحی شده سعی بر ایجاد نگرش مثبت در دانشجو معلمان قدم بردارند. همچنین

^۱ Ron Newell

^۲ Gagnon

در بعد توانایی در عنصر هدف، توانایی تفکر انتقادی در نزد دانشجو معلمان نیز مطرح بود که از اهم ویژگی‌های معلمان شایسته بود چرا که گرایش به تفکر انتقادی و عوامل مرتبط با آن به‌عنوان یکی از صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان، توجه بسیاری از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت را به خود جلب کرده است و مهارت تفکر انتقادی از طریق برنامه‌های درسی قابل بهبود است.

یافته دیگر، عنصر محتوا بود. این با یافته با مطالعات تحقیقات افرادی چون گنج تورک (۲۰۱۲)، تامپسون و همکاران (۲۰۰۴)، هدایتی (۱۳۹۵)، دمیرکایا (۲۰۱۷)، الیوت (۲۰۰۴)، سلیمان‌پور (۱۳۹۰)، سلوی (۲۰۱۰)، نوبرت (۲۰۰۷)، انولیم (۲۰۱۶)، همسو می‌باشد. عناصر برنامه درسی من جمله محتوا با توجه به نگرش حاکم بر برنامه درسی متأثر می‌شوند. در بعد مهارت تأکید بر مسأله محوری شده است که مهم‌ترین هنر یک معلم با تجربه در گام اول کشف و در گام دوم ارتباط برقرار کردن میان مفاهیم موضوع درس خود با مشکلات و مسائل پیش روی یک فرد است. در بعد نگرش، توجه به جایگاه معلم در تولید محتوا است که تولید محتوا برای معلمان نقش آب برای ماهی را بازی می‌کند. تولید یک محتوای آموزشی جذاب که برای دانش‌آموزان قابل فهم باشد سطح آموزش را ارتقا دهد، از مهم‌ترین موارد می‌باشد. در ویژگی توانایی نیز تأکید بر مفهوم مضمونی، توانایی تربیت فراگیران شهروندگرا شده است که تربیت شهروندی تدارک فرصت‌هایی برای اشتغال فراگیران در تجربه‌های معنادار یادگیری هست به گونه‌ای که به تسهیل و رشد آن‌ها به‌عنوان افراد متعهد و فعال اجتماعی بینجامد و در ویژگی‌های شخصیتی به ویژگی انتقادپذیر بودن دانشجو معلمان اشاره شده است که انتقادپذیری دانشجو معلمان می‌باشد که یکی از ویژگی‌های معلمان در مدارس نوین درونی‌سازی فرهنگ انتقاد می‌باشد. معلم باید صدای هر مخالف را بشنود و توانایی پذیرش ایراداتش را داشته باشد.

یافته دیگر پژوهش، فعالیت‌های یادگیری بود. این یافته با مطالعات ماجدی (۱۳۹۷)، انولیم (۲۰۱۶)، توپچو (۲۰۱۷)، سلوی (۲۰۱۰) و هدایتی (۱۳۹۵)، همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت شایستگی هر نظام آموزشی به اندازه شایستگی معلمان آن نظام است. پس هر گاه معلمان از آموزش و مهارت‌های لازم برخوردار شوند، قادرند این فرهنگ را در بین دانش‌آموزان توسعه دهند. کاربردی کردن این مهم در عرصه تعلیم و تربیت می‌تواند زمینه‌ساز تحول در آموزش و پرورش دانش‌آموزان باشد؛ و همچنین در ویژگی مهارت نیز تأکید بر مهارت اجتماعی و ارتباطی دانشجو معلمان شده است. توانایی برقراری ارتباط مؤثر و ایجاد رابطه صمیمانه با دانش‌آموزان، والدین و همکاران، یکی از مهم‌ترین

مهارت‌هایی است که هر دانشجو - معلمی باید در خود تقویت کند. در ویژگی نگرش علاقمندی به حضور در کلاس اشاره شده است. تجربه نشان داده معلمانی که در کلاس درس فعالیت و تحرک بیشتری داشته، به شغل خود علاقه و عشق می‌ورزند، هدف‌های متنوعی دارند، درگیری‌ها و جنگ اعصاب کمتری داشته باشند، دیرتر از دیگران فرسوده و شکسته خواهند شد و همیشه به‌عنوان فردی شاداب و با نشاط و موفق در شغل خود نزد دیگران شناخته شده‌اند.

یافته دیگر پژوهش، روش‌های یاددهی یادگیری بود. این یافته با یافته‌های دمیرکایا (۲۰۱۷)، احمدی (۱۳۹۵)، کریمیان (۱۳۹۷) و رضایی (۱۳۹۷)، همسو است. در تبیین آن می‌توان گفت دانشجو معلمان سربازان خط اول جبهه تربیت قرار گرفته‌اند و ضرورت دارد که با مدرن‌ترین سلاح‌های علمی روز یعنی روش‌های مختلف نوین و فعال تدریس آشنا باشند و بدانند در کدامین موقعیت آموزشی از کدامین روش استفاده نمایند. معلم تسهیل‌گر فرآیند یاددهی - یادگیری را با افزایش تعامل و مشارکت فراگیران و طراحی مسیر مؤثر آنان آسان می‌کند. دانشجو معلمان باید در طی چهار سال آشنایی لازم را با مضمون معلم به‌عنوان تسهیل‌گری یاد بگیرند.

یافته دیگر پژوهش عنصر ارزشیابی بود. این یافته با نتایج مطالعاتی مانند مایرز (۲۰۱۷)، ماجدی (۱۳۹۷) و کونن (۲۰۱۵) و هدایتی (۱۳۹۵) همسو است. در تبیین آن می‌توان گفت ارزشیابی کیفی از قضاوت و توصیف داده‌های کیفی بهره می‌برد. آن شکل از ارزشیابی برای درس مطالعات اجتماعی مفید می‌باشد، ارزشیابی توصیفی است که مهارت و آموخته‌های دانش‌آموز را به بهترین شکل ممکن بسنجد؛ و صرفاً هدف آن کسب یک نمره بر روی کاغذ نباشد. در این راستا دانشجو - معلمان باید با ارزشیابی توصیفی و اهمیت این ارزشیابی آشنایی لازم را کسب کنند. در ویژگی مهارت نیز دانشجو معلمان باید مهارت مشاهده‌گر بودن مطرح می‌باشد مشاهده دقیق رفتار دانش‌آموزان، از وظایف مهم معلم است. کسب مهارت در این زمینه به تمرین احتیاج دارد و باید دانش‌آموزان را در شرایط طبیعی مختلف، مورد مشاهده قرار داد. با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود نظام آموزش و پرورش برای تهیه برنامه درسی شایستگی محور از نتایج پژوهش‌های فعلی استفاده کند. همچنین، در تهیه برنامه درسی شایستگی محور لازم است نتایج پژوهش‌های مختلف واری‌شوند تا بتوان مناسب‌ترین برنامه درسی شایستگی محور را تدارک دید. پیشنهاد دیگر این است که از ظرفیت تمام صاحب‌نظران علوم اجتماعی و برنامه درسی برای تهیه برنامه درسی شایستگی محور در درس علوم اجتماعی استفاده شود و این برنامه مورد اعتبارسنجی قرار گیرد.

References:

Ali Ahmadi, G., Amini Zarrin, A., Mahdizāde Tehrāni, A. (2016). "An overview of teacher knowledge types from the viewpoint of connoisseurship theory and its relation with educational technology: A descriptive-analytic study", *Educational Innovations*, 15(4), 7-28. (Persian).

Byham W., Moyer, R. (2002). *Using competencies to build a successful organization*. Canada: DDI Publication.

Crisolo Oliver R., Sandy Camposano and Danilo V. Rogayan Jr.1 (2021). *Relevance of social studies in the 21st century society: Students' perspectives*. *International Journal of Didactical Studies* Volume 2, Issue 1, 2021.

Dilmore, T; Moore, D; Bjork, Z. (2011). *Implementing Competency-Based Education: A Process Workbook*, University of Pittsburgh Press.

Dibaei Saber, M., Abbassi, E., Fathi Vajargah, K., Safaei Movahed, S. (2020). "Defining the Professional Competency Components of Teachers and the Analysis of it's Position in High Level Documents of Iran's Education", *Teaching and Learning Research*, 13(2), 109-123. doi: 10.22070/tlr.2017.13.2.109. (Persian).

Hedayati, A. (2016). "Developing and validating of the competency-based curriculum model for MA in curriculum course", *Qualitative Research in Curriculum*, 1(4), 21-40. doi: 10.22054/qric.2016.7494. (Persian).

Karimyan H, Arasteh H R, Behrangi M R, Zeinabadi H R. *Designing and Explaining a Framework for Professional Competencies of Primary School Student-Teachers at Farhangian University*. *Educ Strategy Med Sci*. 2019; 11 (5):178-190. (Persian).

Lobanova, T., Shunin, Yu. (2008). "Competence- Based Education—A Common European Strategy", *Computer Modelling and New Technologies*, Vol. 12, no.2, 45-65, Available at: http://tsi.lv/RSR/vol12_2-6.

Khorooshi, P., Nasr Isfahany, A., Mirshahjafari, S., Mosapour, N. (2017). "The Conceptual Model of the Expected Competencies

of Teacher-Students in Farhangiyan University according to Experts”, *Educational Measurement and Evaluation Studies*, 7(18), 169-199. (Persian).

Momeni Mahmouei, H., Shariatmadari, A. (2009). “A competency based curriculum model for undergraduate course on primary education”, *Journal of Management and Planning In Educational System*, 2(2), 128-149. (Persian).

Majedi, P., Naderi, E., Seifnaraghi, M. (2019). “Designing a model of teacher competencies in accordance with global characteristics and validating it from the viewpoint of educational experts and exemplary teachers of schools in Tehran”, *Journal of School Administration*, 7(1), 84-104. doi: 10.34785/J010. 1398. 309. (Persian).

Nicholls, A., & Nicholls, S. H. (2018). *Developing a curriculum: A practical guide*. routledge.

Rezaai, M. (2019). “Teachers’ Professional Competencies: Past, Present, and Future”, *QJOE*. 2019; 35 (2): 129-150. (Persian).

Riazi S., Dehghannayeri N., Hosseinikhah A, Aliasgari M. (2020). “Understanding gaps and needs in the undergratue nursing curriculum in Iran: A prelude to design a competency-based curriculum model”, *Payesh*. 19 (2):145-158. (Persian).

Ryan, Sharon L. (2011). *Development of a competency-based curriculum in the active management of the third stage of labor for skilled birth attendants*. Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Doctor of Nursing Practice in the Graduate School of The Ohio State University.

Rogayan, D. V. Jr., Gallardo, C. B., Lacaste, J. T., & Roque, D. J. A. (2021). “21st-century skills of social studies students: Basis for a proposed training program”, *International Journal of Multidisciplinary: Applied Business and Education Research*, 2(2), 131–141. <http://dx.doi.org/10.11594/ijmaber.02.02.08>.

Ross E. Wayne (2001). *The Challenges of Teaching Social Studies: What Teachers? What Citizenship? What Future? A Tribute to Joan Pagès Blanch* University of British Columbia.

Soleymanpoor, J., Ghafari Mejlej, M., Negahdarian, S. (2011). “A Comparative Study of Teachers’ and Student-Teacher’s Views in Evaluating Teacher Training Curriculum in Fava Age Based on

Philosophical and Social Bases”, *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 2(1), 59-77. (Persian).

Twining P, Butler D, Fisser P, Leahy M, Shelton C, Forget-Dubois N, Lacasse M. (2021). “Developing a quality curriculum in a Technological Era”, *Educational Technology Research and Development*, 69(4), 2285-2308.

Wing Y. (2006). “Exploring the behavioral patterns of entrepreneurial learning: A competency approach. *Education Training*, 48(5), 309-321.

Designing a Competency-Based Curriculum Model for Student Teachers in the Development of Social Science Education

Sedigheh Salmanpour¹, Jahangir Yarihajatalo (Ph.D)²
Hossein Baghaei (Ph.D)³, Sadegh Maleki Avarsin (Ph.D)⁴

DOI: 10.22055/QJSD.2023.40640.2657

Abstract:

The purpose of this study was to design a competency-based curriculum design model for student-teachers in the development of social science education. The present study was applied in terms of purpose and qualitative in terms of implementation method. The statistical population included professors and elites in the field of sociology and the field of curriculum planning and professors of Farhangian University. 17 people were selected as the sample size by purposive sampling method based on the theoretical saturation rule. Semi-structured interviews were used to collect data. Data obtained from interviews were analyzed using MAXQDA tool and coding method. After coding, a suitable model for a competency-based curriculum was designed for the student-teacher of Farhangian University in the social studies course. The findings were validated in two ways. First, the whole coding process was given to 3 participants in the research and 3 experienced experts in the field of quality work outside the research, and they were asked to express their views and opinions, which in some cases were corrected. Also, for the reliability of the results, 2 colleagues with experience were asked to randomly codify 3 interviews from the beginning, which resulted in a coding agreement coefficient of 0.84. The findings of this study showed the characteristics of competency-based curriculum elements for purpose, content, learning activities, and teaching-learning teaching methods and evaluation, respectively. The results of this research can be used for Farhangian University staff and in educational programs.

Key Concepts: Competency Based Curriculum, Student Teachers, Farhangian University, Social Studies Course

¹ Faculty member of Payam Noor University and PhD student of Curriculum Planning Department, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran, sedigheh_salmanpour@pnu.ac.ir

² Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran (Corresponding Author), Jahangiryari17@gmail.com

³ Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Marand Branch, Islamic Azad University, Marand, Iran, hosseinbmd@gmail.com

⁴ Associate Professor, Department of Educational Sciences, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran, maleki161@yahoo.com

